

A lelkipásztorok lelkigondozásának szükségessége és lehetőségei¹

„ViseljeteK gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett.” (ApCsel 20,28) Pál apostol az efézusi gyülekezet vénei számára fogalmazza meg a tennivalókat, jelöli ki a szolgálati területet. Amikor ma ezt a verset idézzük, gyakran megtörténik, hogy a hangsúlyt a nyájra és a nyáj körüli forgolódásra helyezzük, annyira, hogy az első figyelmeztetést el is hanyagoljuk. Pedig a sorrend nem véletlen: először magunkra kell gondot viselnünk. Magamra, mint a gyülekezet felvigyázójára, de egyben egymásra is, mindazokra, akik ugyanezt a szolgálatot végzik. Ezután következhet a nyáj gondozása, legeltetése. Jó elgondolkozni ezen. Hiszen a gyakorlat azt mutatja, hogy igyekszünk mindent megtanulni arról, hogy miként kellene legeltetni a nyáját, de arról szinte említést sem teszünk, sok esetben nem is tudjuk, hogy miként kellene magunkra, egymásra gondot viselni.

Aki a címben megjelölt témával foglalkozik, meglepődve tapasztalja, hogy milyen elenyészően kevés irodalma van a lelkipásztorok lelkigondozásának. Könyvtárnyi írás szól arról, hogy mit és hogyan tegyen vagy ne tegyen a lelkipásztor a gyülekezet gondozása rendjén, de arról, hogy a lelkigondozóval mi lesz, hogy vele ki törődik, szinte senki sem ír.

Egészen természetesnek tartjuk, az egyházi köztudatban is így él, hogy a lelkipásztornak „működni kell”, jól kell végeznie az igehirdetési, pasztorációs, katekizációs, adminisztrációs szolgálatát, s családi élete is legyen példás. Általában akkor szoktunk elgondolkodni, amikor azt vesszük észre kollégákon vagy éppen saját magunkon, hogy ez valami miatt nem így alakul. Leggyakrabban akkor figyelünk fel egymásra és magunkra, amikor már baj van, s amikor erről már mindenki többet tud róla, mint mi magunk. Belső, lelki életünket fény- és árnyékjelenségeként határozza meg a

Siker és a kudarc

Van úgy, hogy „működik” a lelkipásztor, vannak sikerélményei, eredményesnek tűnik a szolgálat. Akárcsak a hetven tanítvány esetében, akik így számoltak be Uruknek: „Uram, még az ördögök is engednek nekünk a te neved által!” (Lk 10,17). Ez *sikerélmény*, pozitív tapasztalat.

A kudarcélmény is ismerős, a sikertelenség, eredménytelenség, tehetetlenség érzése. Erről szól a holdkóros gyermek meggyógyításának a története (Mt 17,14–21). A megdicsőülés hegyéről lejövet, egy apa azt panaszolja Jézusnak, hogy gyermeke beteg és a tanítványok nem tudtak segíteni: „És elvittem őt a te tanítvá-

¹ Elhangzott 2004. február 7-én, a teológusok csendesnapján.

nyaidhoz, és nem tudták őt meggyógyítani.” (Mt 17,16) Pedig kiküldésükkor hatalmat kaptak: „És előszólítván tizenkét tanítványát, hatalmat ada nékik a tisztátalan lelkek felett, hogy kiűzzék azokat, és gyógyítsanak minden betegséget és minden erőtelenséget.” (Mt 10,1) A tanítványok hatalmat kaptak és mégsem sikerült kiűzni a gonosz lelket, meggyógyítani a gyermeket. Ez *kudarcélmény* a javából.

Mindkét esetben Jézus ad eligazítást, ő lelkigondoz. A hetven tanítványt kísérsé lehüti, amikor a túlzott örömet tapasztalja: „De azon ne örüljete, hogy a lelkek néktek engednek; hanem inkább azon örüljete, hogy a ti neveitek fel vannak írva a mennyben.” (Lk 10,20) Ezekben a tanítványokban magunkra ismerünk, mint akik elhívott, kiküldött lelkipásztorok vagyunk. Azt hiszem, mindannyiunk szolgálataira ez a kettősség jellemző, ennek a feszültségében zajlik az életünk. A sikerből, értékelésből, szeretetből is van részünk, s a kudarc, csalódás, elutasítottság érzése sem ismeretlen előttünk.

Éppen ezért kimondhatjuk, hogy igenis szükséges, sőt létszükséglet a lelkipásztorok lelkigondozása, már csak azért is, mert szinte senki sem beszél róla. Amit pedig agyonhallgatnak, az fölöttébb gyanús.

Mielőtt arról beszélnénk, hogy ki az, aki ezt elvégezheti, ki a felelős református egyházunkban a mi lelkigondozásunkért, egy ismert evangéliumi történetre figyeljünk. A tanítványok nem tudnak meggyógyítani egy beteg gyermeket: az ő kudarcuk ez, s a gyermekéért aggódó, hiába kísérletező apáé. Jézus ezt mondja: *Hozzátok őt hozzám!* (Mk 9,19) Legyen ennek az előadásnak első felkiáltójele ez a mondat. Mielőtt szükségességről, lehetőségekről beszélgetnénk, jó tudomásul venni, hogy mindannyiunk számára áldott lehetőség – amiről egy pszichológus, pedagógus stb. nem tud –, hogy odavihetünk mindent a mi Urunkhoz. A lelkipásztornak mint lelkigondozónak lehet, sőt biztos, hogy kevesebb a „szakmai tudása”, mint egy pszichológusnak, de egy dologban mégis többet tud: *nem tőlem függ minden, nem én váltottam meg a világot, ismerem azt, aki megváltotta, nála van megoldás.*

I. A lelkipásztorok lelkigondozásának szükségessége

A teljesség igénye nélkül említek meg néhány olyan tényezőt, amelyek szükségessé teszik a lelkipásztorok lelkigondozását.

1. Szemérmesség

Azt hiszem a lelkipásztorokra is érvényes, amit népünknel észlelünk: *szemérmesek* vagyunk, már ami a lelkünket illeti. Mintha szégyellnők, hogy van lelkünk. Arról egyáltalán nem szívesen beszélünk, ha ez rendezetlen, gondozatlan, esetleg beteg. A lelkipásztoroknál ez még fokozottabb, és összetettebb is, tekintettel arra, hogy mi magunk képesek kellene hogy legyünk a mások lelkének a gondozására.

Vannak olyan lelkipásztorok, akikben elevenen él az *elhívástudat*. Ők napra, órára pontosan emlékeznek arra, hogy mikor miként hívta, küldte el őket az Úr. Meg vannak győződve, hogy küldetésük van. Mégis előfordul, hogy kudarcot vallanak a szolgálatban. Ilyenkor nem értik, hogy miért nem sikerül, szégyellik bevallani sokszor még saját maguk előtt is, nem szólva arról, hogy esetleg segítséget kérjenek.

A másik kategóriába azok a lelkipásztorok tartoznak, akik az elhívást különösen nem érzik. Ők valahogy *belecsöppentek a lelkipásztori szolgálatba*. Olyan típusú emberekről van szó, akik vagy utálják a világot és azért, vagy szeretnék a lehető legkönnyebben megúszni az életet (*a papnak jól van dóga, me neki nem csereg az óra*) és azért lettek lelkipásztorok. Az ő helyzetük hasonló ahhoz, aki úgy lóg meg az úszásoktatásról, hogy elmenekül a haditengerészetbe. Azonban úszás nélkül nem lehet megúszni az életet.

Mindegy, hogy ki melyik csoportba tartozik – ha egyáltalán lehet világos háttérrel húzni –, annyi mindenképpen közös, hogy minden szolgáló lelkigondozásra szorul.

2. Magány

Imre Lajosnak a *Szombatesték a parókián* című könyvéből idézek (Különbösen nagy szeretettel ajánlom minden teológiai hallgató és lelkipásztor figyelmébe ezt a könyvet.): „Azt a nagy, igazi egyedüllétet, amely lenyűgözi az embert és megköti a kezét, a lelkipásztor érzi a legjobban. Egyedül van, amikor azt az ígét kell hirdetnie, amely távoli és idegen az emberi lélek előtt. Magányos harcossá egy olyan ügynek, amely távol áll a mindennapi élettől és a mindennapi embertől, amely érthetetlen, némelyek előtt pedig talán egyenesen feleslegesnek látszó dolog.” Jézus a tanítványokat kettőnként küldte ki, bizonyára nem véletlenül. Mi egyedül kezdjük. Persze vannak kollégák, princípálisok, esperesek, de alapjában véve ettől még egyedül vagyunk.

3. Elvárások

Akik elvárásokkal fordulnak a lelkipásztor felé, azok gyümölcsöket keresnek, a lelkipásztori élet és szolgálat gyümölcseit. Mielőtt ezekről beszélnék, idézek Jelenits István katolikus teológus *Betű és Lélek* című könyvéből: „A mai sietős, tárgyilagos élet gyakran számon kéri teljesítményeinket, elvárja, hogy folyton bizonyítsuk: nem élünk haszontalanul. Mint a bibliai kertész a gyümölcsfát, minket is újra meg újra megvizsgálhatnak, megérdemeljük-e a földet, a napfényt, a gondozást. Az élet nem tűri, hogy kihagyjunk egy-egy esztendő, sürget, hogy igyekezzünk túltenni szomszédainkon, túltenni saját korábbi teljesítményeinken is. Ha kísért, nem lustaságra, hanem inkább arra, hogy valóságos, megbízható termés helyett látszatteljesítményt produkáljunk: hirtelen nőtt, ügyeskedve érlelt gyümölcsöket, amelyek szemre szépek, de éppen, mert sok van belőlük, nem olyan ízesek, illatosak, mint a személyes gonddal, szívvel érlelt minőségi holmi.”

a. A minket elhívó Úr elvárása – a szolgálat

Gondolom mindannyiunk számára egyértelmű, „mert az Embernek Fia sem azért jött, hogy néki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon, és adja az Ő életét váltságul sokakért”. (Mk 10,45) A lelkipásztori szolgálat kezdetén szükséges tisztázni, hogy meg akarok-e felelni Uram elvárásának, vagy nekem vannak mindenki irányában elvárásaim? Konkrétabban fogalmazva: *szolgáló*, vagy *kiszolgált* lelkipásztor szeretnék lenni?

b. A magam elvárásai. Én-központú szolgálat vagy inkább „kiszolgálát”

A magam elvárásairól szólva, nem árt megfogalmazni, hogy: (1) azt várom el önmagamtól, hogy megfeleljek a lelkipásztori szolgálat feltételeinek, vagy (2) azt várom el másoktól, hogy kiszolgáljanak. Az a lelkipásztor, aki kiszolgált szeretne lenni, biztosítja magát soha el nem múló, állandóan megújuló konfliktushelyzetekkel. Ez rengeteg feszültséget szül. Szolgálatunk kezdetén van egy kialakult képünk a lelkipásztori szolgálatról. Ezt a képet nagyon sok tényező alakítja. Az öt év teológiai tanulmány idején, otthon a vakációkban a tenyerükön hordoznak a szülők, az intézetben van ahová lehajtsuk a fejünket, van rendszeres napi három étkezési lehetőség, a folyosót, fürdőt, illemhelyet nem mi takarítjuk. Emberek vesznek körül, akikkel megbeszélhetünk dolgokat, akiktől adott esetben tanácsot kérhetünk, nincs szinte semmilyen felelősség a vállunkon. Ezt aztán tetézi a legáció, amikor megdicsérnek, hogy máris milyen szépen prédikálunk, sőt még egy kis pénzt is kapunk a dicséret mellé.

Amikor kimegyünk gyülekezetbe, mindannyian hanyatt vágódunk a reánk szórt dicséretektől. A kérdés csak az, hogy ki milyen gyorsan tud felállni. Sajnos, sokaknak egy egész élet nem elég erre. Vannak olyan lelkipásztorok, akik úgy gondolják, hogy abban a gyülekezetben, ahova megérkeztek, velük kezdődik az *időszámítás*. Akár segédlelkészként jelennek meg valahol, akár helyettes lelkészi kinevezést kapnak. Ők nem az élet és a közösség szolgálóiként, hanem az egyház-köztség mint intézmény főnökeiként jelennek meg a gyülekezetben. *Mindent azonnal meg akarnak változtatni*. Nem gondolnak arra, hogy minden jó és rossz, kedves és csúf szokás a múltjából érthető meg. Nem akarják megérteni, megismerni, hogy nagyon sok tényezőtől tevődik össze egy közösség élete: nemzeti jelleg, helyi adottság, alkalmi érzékenység, egyedi gátlásosság. Ezekre mind ügyelni kell. *Első benyomásuk alapján már ítélkeznek és intézkednek*. Nem veszik maguknak a fáradságot, hogy kérdezősködjenek, tájékozódjanak, ismerkedjenek. Az orvos is először kikérdezi a beteget, hogy milyen gyógyszert szedett korábban, és csak azután ír fel esetleg újat.

Az ilyen típusú lelkipásztoroknak valaki el kellene hogy mondja: nem az újat, hanem *a jobbat* kell képviselni, elfogadtatni, megszerettetni. Ehhez pedig, emberileg, csak két dolog kell: *idő és türelem*. Az emberek *bizalmát* kell kiérdemelni, ami nem megy egyik napról a másikra.

Az *elődhöz*, illetve a *principálishoz* való viszonyulásunkban legyünk megfontoltak. Önmagáról állít ki bizonyítványt, aki elődjét gyalázza. Olyan ez, mint

amikor az ókori csatákban a győztes a vesztes hátára állva ült fel a lovára. Érdeemes odafigyelni egyes apróságokra. Pl. nem véletlen az, hogy egy gyülekezetben készülnek-e a fogadásomra, vagy észre sem veszik, hogy beköltöztem a parókiára. Ősi szabály: új helyünkön az első évben semmit se változtassunk, hacsak nem olyasmiről van szó, ami egyértelmű lehetetlenség. Arra kell törekednünk, hogy a lehető legkisebb változtatással mindent a lehető legjobban csináljunk.

Komolyan kell venni a felkészülést. A felnőttképzés általános szabálya: Ahány órát beszélünk, annyit készüljünk. A kezdő lelkipásztor ezt az időt tisztel szorozhatja.

c. A gyülekezeti elvárások

Van, aki úgy látja, hogy bizonyos helyeken nagyon sokat várnak tőle (nagy gyülekezet, sok szolgálat), másutt pedig annyira igénytelenek (egyik segédlelkész megjegyzése: ásít bennük a sötétség), hogy az égvilágon semmit nem várnak el, s talán sok évi lelkészhiány után csak az az igényük, hogy „legyen”, mindegy, hogy milyen lesz. Sajnos, több lelkészársunk hivatkozik is arra, hogy tőle nem várnak semmit – s nem is tesz semmit.

Azt csak tréfásan vagy gúnyosan mondogatják és mondogatjuk, hogy „a papot és a kutyát a szájáért tartják”, de az, amit a próféta mond, már halálosan komoly: „Mert a papnak ajkai őrzik a tudományt, és az ő szájából törvényt várnak, mivel a Seregek Urának követe ő.” (Mal 2,7) A tudomány nem abban áll, hogy emlékeztetem a híveket a tanulmányi éveim számára és eredményére, hanem abban, hogy a tudásomat gyakorlati teológiává tudom váltani: az igehirdetésben, a lelkigondozásban, a katekézisen.

Ezt általában mindenütt igénylik, persze a helyi adottságok, különböző élet-helyzetek figyelembevételével, mindig más csomagolásban. Joggal elvárják azt is, hogy a lelkipásztor két lábbal járjon a földön, és lehetőleg annak a gyülekezetnek a „földjén”, amelynek a lelkésze. Mindezt tudomásul kell vennünk. Emellett azt is meg kell tanulnunk, hogy van, amikor határozottan *nemet* kell mondanunk, mert az evangélium ügye látja kárát. Ha tényleg erről van szó, megértik az emberek, és elfogadják a *nemet*.

Nehéz megértenünk, hogy nem azt és nem úgy várják tőlünk, ahogyan azt mi tanulmányaink idején elképzeltük. Gyülekezetbe kerülve, sokan emiatt elkeserednek, értelmetlennek látják a szolgálatot.

d. A család elvárásai

A lelkipásztor, aki egyedül megy ki a gyülekezetbe, nincs felesége/férje, nincs kivel megbeszélje a kibeszélhetetlen dolgokat. Pl. nincs akinek elmondja, hogy öt év alatt nem készült fel eléggé az üres templom látványára. A barátok „félfizetésnyi” távolságra vannak. Lelkigondozóra lenne szükség. De még ennél is rosszabb az, amikor a lelkipásztor nem egyedül megy ki, de felesége/férje nem beszélgetőtársa, nem támogatja, sőt akadályozza szolgálatát. Ez már sajátos lelkigondozást, családterápiát igényel.

Természetesen van egy harmadik lehetőség is, a hozzáillő segítőtárs megtalálása. Ha ez sikerült, akkor a lelkipásztor lelkigondozása, bizonyos szinten, megoldott. De még így is érvényes a következő mondat: A hivatás és a család közötti kényes egyensúly megtalálása és megtartása egy életre szóló feladat.

e. Az egyházi hatóság elvárásai

Mindennek ékesen és szép rendben kell történnie. Az 1Kor 14,40 követelménye a lelkipásztori életre és szolgálatra is érvényesítendő, s egyházunk csak erre a változatra van felkészülve. Van ellenőrző szakosztály, sok esetben az egyházmegei vizsgáló bizottság csak ellenőriz, van fegyelmi bizottság, (kegyelmi bizottságról nem hallottam) stb. – s ezek mind nagyon fontosak, de arra az esetre, ha a dolgok mégsem mennek ékesen és szép rendben, lelkigondozói „brigádunk” nincs.

II. A lelkipásztorok lelkigondozásának lehetőségei

1. Oda kell vinni mindent az Úrhoz

Erről a legfontosabb lehetőségről szoltam az elején.

2. A barátság

Hogy ez mit jelent, azt Martin Buber *Haszid történetek* c. könyvéből *Az alvás* részlettel érzékeltetem: „Hogy a tanulást ne kelljen túl hosszan megszakítania, Smelke rabbinak szokása lett, hogy ülve, fejét karjára támasztva aludt, ujjai közé pedig égő gyertyát helyezett, amely felébresztette, ha a gyertya lángja a kezét égette. Amikor Elimelekh rabbi fölkereste és szentségének hatalmát még bezáródva látta, gondosan elkészítette az ágyát, majd hosszas rábeszéléssel elérte, hogy kicsit kinyújtózzék rajta. Ezután bezárta és elfüggönyözte az ablakot. Amikor Smelke rabbi felébredt, már fenn ragyogott a nap. Látta, milyen sokat aludt, de nem bánkódott miatta, mert valami ismeretlen, verőfényes sugárzást érzett magában. Elment az imaházba, és előimádkozott a gyülekezetnek, ahogy szokott. Az embereknek azonban úgy tűnt, mintha még sose hallották volna, oly lenyűgöző és felszabadító volt szentségének ereje. Amikor a Nádastengerről szóló éneket adta elő, úgy érezték, föl kell tűzniük kaftánjuk szegélyét, nehogy a jobbról-balról csapkodó hullámok benedvesítsék. Smelke rabbi később így szolt Elimelekhhez: Csak most jöttem rá, hogy alvással is lehet szolgálni Istent.”

A történet arról (is) szól, milyen fontos lehet egy barát, aki gondosan elkészíti az ágyat és odahúzza a függönyt. Valaki, aki nem sok szóval, de annál több szeretettel megérteti velünk, hogy nem az általunk igaznak tartott módszer a legjobb, az egyedüli tökéletes. Jó, ha van barát, aki nem azzal kezdi, hogy hibás gondolkozásunkra ébreszt, hanem elkészíti az ágyat. Persze az is lehet, hogy egyeseknél inkább arra van szükség, hogy egy baráti kéz *félrehúzza* a függönyt, hogy

ti. fellebbentse a fátylat, hogy valami fény szűrődjék, világosság derüljön. Ez egyik formája a lelkigondozásnak, s nem is a legrosszabb.

3. A család

Megint Imre Lajos könyvéből idézek: „Nagy erő az ellenálló és háborgó világból, a küzdelmek színteréről visszatérni oda, ahol szeretet, bizalom honol, ahol mindenki az Úrnak akar szolgálni. (...) Nagy erőforrás az olyan hitvestárs, aki maga is segít a reánk bízott munka végzésében, vagy legalább megértéssel és biztatással áll mellettünk.

4. A gyülekezet

Lehetséges, hogy sokan nem gondolnak erre, de a lelkipásztor egyik nagy erőforrása éppen a gyülekezet lehet. Azok az emberek, akik között szolgál, igenis, adott esetben lehetnek az ő lelkigondozói. Ha tényleges közösség alakul ki, ha nem a „parasztokat”, hanem a *híveit* látja, tiszteli bennük.

Két személyes élményt mondok el. Hét évig szolgáltam a kozárvári gyülekezetben és az ide tartozó szórványokban (Kackó, Kapjon, Szelecske, Nagyilonda, Semesnye). Kackón az öregotthonban (öregék és fogyatékosok gyűjtőhelye, mert otthonnak a legjobb indulattal sem lehet nevezni) református hívek is sínylődtek. Ünnepe első napján mindig késő délután került sorra az öregotthon. A harmadik, negyedik szolgálat után nem mindig a legvidámabban jelentem meg a bejáratnál. Nemesgyeser történt meg, hogy a széki származású atyafi, öltönyben, fehér ingben és nyakkendőben, körbeugrálta az udvart, kiabálva, hogy „itt a papunk!”, s ennyi elég volt ahhoz, hogy könnyebben lépjem át az öregotthon – és a fáradtság – küszöbét.

A másik példám Semesnyéhez fűződik, ahol egy kétezer lakosú román faluban akkor még három református élt. Ide mindig ünnep másodnapja késő délutánján érkeztem. Ilyenkor az „egész gyülekezetet” meglátogattam. Az utolsó állomáshelyen mindig vacsorával várt a néni, aki évtizedek óta egyedül élt. Kalotaszegről szakadt a román faluba. Innen mindig hazaindultam. Az ajtónyílásban állva, minden alkalommal ezzel biztatott: „menjen csak nyugodtan tiszteletes úr, én imádkozom magáért”. Elszorult a torkom, mert arra gondoltam, hogy én haza megyek a családomhoz, a gyülekezetbe, oda, ahol közösség van, ő pedig egyedül marad, és mégis ő bátorít. Számomra ez lelkigondozás volt.

5. Kezdeményezés

Az elhangzottak után azt kérdezhetjük: Mi van akkor, ha nincs barát, nincs család és a lelkipásztor a gyülekezettel sem találja meg a hangot, nem érzi a közösséget?

Ilyenkor kezdeményezésre van szükség! Vagy a lelkipásztor kezdeményez, lelkigondozót keres, vagy valaki más kell hogy kezdeményezzen. Lehet, hogy furcsán hangzik, főleg az utóbbi megállapítás, de mégis én ezt az utat látom járhatónak. Egy példával világítom meg, hogy miért. Az orvos, az ügyvéd, a pszi-

chológus rendelőjében, illetve irodájában várja klienseit. Csak hívásra és pénzért megy házhoz. A lelkipásztor pedig hívatlanul is megjelenik. Ennek mély értelme, jelentése van. Senki a világon nem érdeklődik ennyire kifejezetten egy ember iránt, mint éppen a hívatlanul is megjelenő lelkipásztor. Ebben a kezdeményezésben rejlik az óriási különbség, pl. a pszichoterapeuta vagy a szociális munkás és a lelkipásztor között. Ha egy lelkipásztor kedvesen érdeklődik, már ez is csodát művelhet. Mi is ez a csoda? Az, hogy egy spontán látogatás olyan folyamatokat indíthat el, amelyek másként soha meg sem mozdultak volna.

Bármennyire furcsán hangzik is, *a lelkigondozáshoz, pasztorációhoz hozzátartozik a kezdeményezés*. Ennek a teológiai alapja és párhuzama az, hogy a keresztyén ember számára az Isten–ember kapcsolat Istennél kezdődik és nem a kereső embernél, Isten akarja a mi üdvösségünket, gyógyulásunkat. Nem mi hívjuk házhoz Istent. Hiszen „Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért.” (1Jn 4,10) És ezt a kezdeményező lelkigondozást nyugodtan lehetne a lelkipásztorok között is alkalmazni. Az érdeklődés, a szeretet jele számunkra is ugyanolyan fontos, mint bárki más számára.

a. Hogyan kezdeményezzünk?

– *Elővigyázatosan*, azaz vizsgáljuk meg magunkat, van-e bennünk *igazi érdeklődés, tisztelet, empátia, őszinteség*. Ha nem ezekkel az érzésekkel közelítünk egymáshoz, jobb, ha távol maradunk.

– *Hiteles étellel*. A lelkigondozónak nem csupán a partnerre kell figyelnie, hanem saját magára is: viselkedjék úgy, amilyen ő a valóságban. Ellenkező esetben ne számíton még egy tisztességes szóváltásra sem, nem beszélve lelkigondozói beszélgetésről. „Álarcosan” nincs értelme a közeledésnek. Gondolom, a papi képmutatásról nem szükséges exkurzust tartanom.

Ha nem jött létre lelkigondozói beszélgetés, akkor sem volt hiábavaló a kezdeményezés.

– *Testvérként, barátként*. Ha a barátság szintjén tudunk találkozni egymással, ha lerakjuk álarcainkat, akkor van esély arra, amit Jak 5,16-ban olvasunk: „Valljátok meg bűneiteket egymásnak és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok. Mert igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése.”

b. Ki kezdeményezzen?

– *A római katolikus egyházban* fokozottabban odafigyelnek a papokra – nem csupán elvárásokkal, hanem segítő szándékkal is. A *Papi élet és szolgálat direktóriumában*, a *Papi lelkiségről* szóló fejezetben a Klérus Kongregációjának az a véleménye, hogy „Az egész papi egzisztencia súlyos károkat szenved, ha hanyagság vagy bármi más miatt elmarad a rendszeres, őszinte hittel és mély jámborsággal végzett gyónás.” Ezen túlmenően az is megállapítást nyer, hogy a papoknak maguknak is szükségük van lelki vezetésre: „Amikor szolgálatuk első lépéseitől kezdve lelkük formálását rábízzák bölcs paptestvéreikre, tudatára ébrednek, meny-

nyire fontos, hogy a lelki élet és a lelkipásztori szolgálat útjait ne teljesen egyedül járják. A lelki nevelés e kipróbált és hatékony módja a papoknak teljes szabadságot hagy a vezető személyének megválasztásában.” A római katolikus egyházban a papnak *hivatalból kijár egy lelkigondozó*. Mi ezt „kireformáltuk” az egyházból.

– *A református egyházban* nincs megelőző odafigyelés. Utólagos fegyelmezés előfordul, de ez már nem old meg semmit. Ha nincs intézményes lelkipásztori lelkigondozás, akkor egyáltalán ki kezdeményezhet? A püspöknek, esperesnek kellene odafigyelniük, hiszen ők a pásztorok pásztorai. A gyakorlatban ez igen ritkán történik meg, mert oly sok más fontos teendő van, hogy a lelkipásztorok lelkigondozására sem idő, sem energia, sem figyelem nem marad.

c. *A lelkészértekezletek lelkigondozói szolgálata*

Úgy látom, hogy a lelkészértekezletek elsőrendű feladata éppen a lelkipásztorokra való odafigyelés. A *Kánonban* is van némi szó erről: „Az értekező a Szentírás és hitvallásaink szerint zárt ülésen foglalkozik a lelkészi önvizsgálat és a szolgálat lelki oldalának kérdésével. Nyílt ülésen teológiai és gyakorlati kérdéseket, valamint az egyházmegye anyagi és lelki viszonyaiból következő feladatokat, a lelkészeket egyházmegyeileg vagy egyetemlegesen érdeklő ügyeket tárgyal.”

A lelkészértekező az egyetlen fórum, minden szinten, ahol zárt ülésen lehet foglalkozni mindennel, ami éppen minket érint. Meg lehet beszélni azokat a dolgokat is, amelyeket – a kialakult rossz gyakorlat szerint – hát mögött, kiscsoportokban szokás megtárgyalni.

Az országos lelkészértekező alapszabályzatában is van szó erről, ahol a vezetők feladatait sorolja fel: „Számon tartják a lelkészi közösség gondjait, tanácskozásokat, értekezőket szerveznek, amelyek megvitatási fórumot biztosítanak az egyházat és a lelkészi kart érintő kérdések megbeszélésére. Igyekeznek megőrizni és erősíteni a lelkipásztori közösség belső lelki egységét, a bizalom és a szeretet légkörét...” Ha nem élünk az adott lehetőségekkel, ha tüntetően vagy közbömbösen mindentől távol maradunk, nincs akire mutogassunk.

Még valamire kell figyelniünk: az *önképzésre, önnevelésre*. A lelki életet és lelkipásztori szolgálatot össze kell kapcsolni a folyamatos önneveléssel. Ez egyfajta lelki önképzést, személyes életrend kidolgozását jelenti. A lelkipásztornak Isten színe elé állva meg kell találnia önmagát, mégpedig úgy, hogy elmélyült elmélkedésben és imádságban összeszedi magát. Aki a saját lelkét nem veszi komolyan, nem gondolja, felelőtlen nem csupán a reábizott nyájjal, hanem önmagával szemben is.

Ezért halljuk meg még egyszer az intést: „Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett.” (ApCsel 20,28)